

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/1161
Toplantı Tarihi/Sayısı : 10.6.2024/42
Karar Numarası : 2024/519
Başvuran : K. Y.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın fikri çalışmalarının bulunduğu defterlerinin, ailesi tarafından hediye olarak gönderilen ve daha önceden kaldığı ceza infaz kurumunda kontrol edilerek kurumda bulundurulması uygun görülen Kürtçe kitaplarının tarafına teslim edilmediği, bu durumun keyfi olduğu ve belgelerin kontrol ve inceleme sürecinin makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Kurumumuza yaptığı başvuru sonrasında 12/4/2023 ve 14/4/2023 tarihlerinde öykü ve senaryo gibi yazınsal çalışmaları ile defterlerinin bir kısmının kendisine teslim edildiğini ancak bunların dışında kalan bazı öykü çalışmalarının yer aldığı defterler ile Kürtçe dilinde yazılmış kitaplarının 7 ay geçmesine rağmen tarafına teslim edilmediğini,

b. Daha önce kaldığı ceza infaz kurumunda kontrol edilen ve kurumda bulundurulması uygun görülen Kürtçe kitaplarının ve ailesi tarafından 25/1/2023 tarihinde tarafına posta yoluyla gönderilen 6 adet Kürtçe kitabının da tarafına teslim edilmediğini,

c. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da mahpuslara kitaplarının Kurum tarafından makul sürede yapılacak inceleme sonrasında uygun görülmesi durumunda kişiye teslim edilmesinin ve sakıncalı görülen bir durum varsa Kurum kararı ile kişiye bu kararın tebliğ edilmesinin öngörüldüğünü,

ç. Kurum Eğitim Birimi personelinin kitapların verilmesi konusunda ilgili mevzuata aykırı davrandığını ve bu durumun ırk temelinde ayrımcılık teşkil ettiğini iddia etmiştir.

3. Muhatap Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüşte özetle;

a. 5275 sayılı Kanun'un 61'inci, 62'nci ve 69'uncu maddeleri, Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya Yönetmeliği'nin 15'inci maddesi ile Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi'nin 30'uncu maddesi hükümleri çerçevesinde tutuklu ve hükümlülerin ceza infaz kurumu kütüphanesinden ve Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı kütüphanelerden yararlandırıldığı,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

b. Mahpusların süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek ya da hediye kapsamında yararlanma imkanına sahip olduğu, Kuruma nakil yoluyla gelen tüm hükümlü ve tutukluların yanlarında getirmiş olduğu yayınlar ile hediye gelen yayınların Kurum Eğitim Kurulu tarafından incelendiği, inceleme sonrasında teslim edilmesi uygun görülen yayınlar ile yazılı materyallerin mahpuslara teslim edildiği,

c. Mahkemelerce yasaklanmış veya haklarında toplatma kararı alınmış ya da örgütsel propaganda içerdiği için teslim edilmesi uygun görülmeyen yayınların ise mahpusa teslim edilmediği ve teslim edilmeme kararının, karara karşı itiraz mercilerine de yer verilmek suretiyle mahpuslara tebliğ edildiği, teslim edilmeyen yayınların tahliyeleri halinde ilgililerine teslim edilmek üzere emanet eşya deposunda muhafaza edildiği,

ç. Başvuranın Kuruma nakli sırasında yanında getirdiği yazılı materyaller ile Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun 12/12/2022 tarihli ve 2022/... sayılı kararı gereğince kargo/posta yoluyla gelen 2 adet kitabının başvurana teslim edildiği, başvuranın iddialarının asılsız olduğu belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşılık başvuran tarafından yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)"

6. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesine göre;

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;

a. Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir."

7. Aynı Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesine göre;

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve

kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. Başvurunun esas incelemesi yapılmadan önce Kurumun, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusunun bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

10. 6701 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde ulusal önleme mekanizması görevinin kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti şeklinde açıklanmıştır.

11. OPCAT'in 19'uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

12. Somut olayda başvuran keyfi olarak bazı defterleri ile ailesi tarafından posta yoluyla gönderilenler de dahil olmak üzere, Kürtçe kitapların tarafına teslim edilmediğini ileri sürmektedir.

13. Anayasa Mahkemesi (AYM) daha önce verdiği birçok kararında, hükümlü ve tutuklulara kargo yoluyla gelen, ziyaretçilerin getirdiği veya hükümlü ve tutukluların kendi satın aldıkları süreli ya da süresiz yayınların ceza infaz kurumlarına kabul edilmemesini ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (AYM, *İbrahim Kaptan (2)*, B. No. : 2017/30723, 12/9/2018, para. 23; *Recep Bekik ve diğerleri [GK]*, B. No. : 2016/12936, 27/3/2019, para. 24; *Ahmet Sil ve Taner Yay*, B. No. : 2017/35227, 30/9/2020, para. 31). Aynı şekilde AYM, ceza infaz kurumunda bir hükümlü veya tutuklunun idarece uygun bulunandan daha fazla kitap bulduramamasına ilişkin yasağı ifade özgürlüğü kapsamında incelemiştir (AYM, *Özkan Kart*, B. No. : 2013/1821, 5/11/2014, para. 49; *Ahmet Uğur*, B. No. : 2020/15499, 2/11/2023, para. 14-15).

14. Açıklanan mevzuat ve içtihatlar doğrultusunda başvuranın iddialarının işkence ve kötü muamele yasağının ihlaline yönelik olmadığı ve başvurunun özünün ifade özgürlüğü kapsamında kaldığı değerlendirilmektedir.

15. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

16. Başvuranın iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilen başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

10/6/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKİ
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĐLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye